

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Ilmastofoorumi ry. kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen ”luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi” VN/14302/2019

Vastaamme lausunnolla erityisesti luonnoksen terminologiaan liittyvistä ongelmista luonnontieteen näkökulmasta tarkasteltuna, ja ehdotamme korjaavia muutoksia.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

1. "Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa lain ohjausvaikutusta ja varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2035."

- Suomi on EU Copernicus -satelliittituloksen perusteella nettona hiilinielu (luonto+ihminen). Luonnoksen käyttämä termi "hiilineutraalius" on siten ongelmallinen, koska neutraali tavoite tarkoittaisi joko CO₂-tuotantomme lisäämistä tai nielujemme heikentämistä, joka ei kuitenkaan vaikuta olevan lain tavoite. Ehdotamme korjaukseksi ko. termin poistamista koko lakitekstistä.

2. "Ilmastovuosikertomusta ja ilmastopaneelia koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi."

- Ilmastopaneelin sääntely nyt voimassa olevassa Ilmastolaissa rajaa heidän raportointinsa eri sisältöiseen "ilmastonmuutos" -termiin kuin mitä IPCC:n raporteissa käytetään. Ehdotamme luonnokseen tämän sekä liiallisen että haitallisen sääntelyn purkamista, tai täsmenämistä siten että ilmastopaneeli voi raportoida kaikkien ilmastonmuutoksen osatekijöiden ja vasteiden vaikutuksia erityisesti Suomen ilmastoon. Ehdottamamme määritelmä alla vastaa IPCC:n käyttämää määritelmää.

1.1 TAUSTAA

3. "ilmastonmuutoksen nopea eteneminen" on kyseenalainen teksti lakiluonnoksen taustaksi, koska ilmastonmuutos etenee välillä nopeasti, välillä hitaasti, ja esimerkiksi globaalin merenpinnan lämpötilan kehitys osoittaa jo nyt hidastuvaa lämpiämistä vuodesta 2003. Ilmastofoorumi arvioi hidastumisen syyksi monivuosisikymmenisten vaihteluiden huipun ohituksen, joka saa Pohjois-Atlantilla aikaan mm. Suomen viilenevän kehityksen. Ilmastomallit eivät ole kyenneet simuloimaan Pohjois-Atlantin lämpötilan vaihtelua historiassa, joten niiden ei voi olettaa simuloivan sitä oikein tulevaisuudessakaan. Ehdotamme korjaukseksi "ilmastonmuutoksen vaihteleva etenemisnopeus".

4. " ilmastolaki on tarkistuksen tarpeessa, sillä se - -"

- Ehdotamme perusteisiin lisättäväksi nyt voimassa olevan lain luonnontieteen vastaisen "ilmastonmuutos" määritelmän (5§), joka nyt rajoittaa ilmastopaneelimme raportointia (§16) vastoin IPCC:n raportointia. Tämä olennainen peruste oikeuttaa lain tarkistamisen tarvetta merkittävästi.

5. "Hallituksen esitys toteuttaisi osaltaan Suomea sitovia EU-lainsäädännön ja kansainvälisen ilmastosääntelyn velvoitteita."

- Koska EU-lainsäädännön ja kansainvälisen ilmastonsääntelyn tuomat velvoitteet ovat perustuneet attribuutioon, joka on laskettu siihen toimimattomista ilmastomalleista, emme katso, että Suomen ilmastolain tulisi toteuttaa näitä velvoitteita. Korjaukseksi ehdotamme, että laki edistäisi hallituksen tuntemusta nimenomaan Suomen ilmaston kehityksestä, sekä siihen vaikuttavista osatekijöistä ja vasteista, ilmastopaneelin laadukkaan raportoinnin kautta. Ehdotamme poistamaan ko. kohdan. Viite: https://journals.ametsoc.org/view/journals/clim/31/17/jcli-d-17-0713.1.xml?tab_body=fulltext-display

NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI

6. "Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli IPCC julkaisi lokakuussa 2018 Global Warming of 1.5 °C -erikoisraportin, josta kävi ilmi kiire ilmastotoimien suhteen"

. Ilmastolaki ei voi pohjata minkään tietyn jakson tilaan. Nykytilan pohjalta ei voida arvioida tulevaa ilmastoa, koska kunkin ilmaston tilan (30v ilmastojakso, tai pidempi) vaikuttavien tekijöiden suhde on riippuvainen itse valitusta jaksosta. Esiteolliseen aikaan (1850-1900) verrattuna, tuorein 30-v jakso oli +0,8 C lämpöisempi (1991-2020) ja esim. globaali pintalämpötila on viilentynyt viimeiset 7-8 vuotta, joka ei tue kiirehtimisen tarvetta. Ehdotamme korjaukseksi kohdan poistamista ja ehdotamme että ilmastopaneeli tarkastelisi ko. raporttia kriittisemmin (mm. s. 66, jossa arvioidaan tulevaa vain 5v kehityksen pohjalta, joka ei ole ilmastollinen tarkastelujakso) ja tiedottaisi raportin ongelmista hallitustamme.

7. "Mikäli lämpeneminen jatkuu nykyistä vauhtia, 1,5 asteen raja ylitetään vuosisadan puoleenväliin mennessä. "

- Lain arvioinnissa ei tule jossitella, eikä varsinkaan ekstrapoloida tulevaa liian lyhyiden jaksojen pohjalta. Ehdotamme korjaukseksi: "Lämpenemistä tulee tarkastella mahdollisimman tuoreilla ilmastollisilla jaksoilla, suhteessa mahdollisimman pitkäaikaiseen kehitykseen, mieluiten koko holoseeniin".

8. Mainituista kohdista eteenpäin kappale ei ole terveellä pohjalla lakiuudistuksen toteuttamiseksi. Tekstistä paistaa läpi, että motiivi on ulkopuolelta tuleva taloudellinen intressi, ei Suomen parasta eikä edes maapallon parasta edistävä uudistus. Suomen Lain ei tule ottaa kantaa tieteen tekemistä tai sen löydöksistä raportointia rajoittavasti. Nyt mm. maininnat päästökaupasta paljastavat lain valmistelun taloudelliset intressit, ilmastosta huolehtimisen sijaan. Huomatkaa, että useat tahot hyötyvät taloudellisesti myös nousevasta hiilidioksidipitoisuudesta.

TAVOITTEET

9. "Esityksen tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta"

- Pyydämme tarkentamaan, mitä tämä tarkoittaa ilmastonmuutoksen eri vaiheiden (mm. lämpeneminen/viileneminen) osalta.

KESKEISET EHDOTUKSET

10. Koko toinen kappale perustuu hiilineutraaliuteen

- Korjausehdotus: Kappaleen poistaminen (ks. EU Copernicus -tulos, viite alla)

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

11. Hiilineutraaliustavoite:

- Suomen ollessa nyt hiilinegatiivinen, ei ole mielekästä asettaa hiilineutraaliustavoitetta, joka jo käsitteellisellä tasolla vaatisi joko CO₂-tuotantomme lisäämistä tai nielujemme heikentämistä. Viite: <https://acp.copernicus.org/articles/19/14233/2019/acp-19-14233-2019.pdf>

12. Päästövähennystavoite:

- Jos laissa asetetaan päästöille vähennystavoite, siinä tulee eritellä mitä kaikkia päästöjä tarkoitetaan. Esimerkiksi englannin kielen "emission" -termi käsittää myös ympärisölle hyödyllisiä ainesosia, joka kuitenkin voidaan suomen kielessä kääntää sanaksi "päästö", mutta jotka mielletään kielessämme ympäristölle haitalliksi aineiksi. Ehdotamme korjaukseksi "saasteiden vähennystavoite".

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämiselvoite (5 §)

13. Ehdotamme lisättäväksi, että edistämiselvoite tulisi voimaan vasta kun luonnontiede on todennut riittävällä luotettavuudella (ei esim. epäluotettaviin malliattribuutioihin pohjaten) ko. tekijällä olevan ilmastollinen vaikutus.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

14. "Maankäyttösektorilla tarkoitettaisiin kansallisen kasvihuonekaasujen inventaariojärjestelmässä käytettyä kuutta maankäyttöluokkaa: metsämaa, viljelysmaa, ruohikkoalueet, kosteikot, rakennettu maa ja muu maa"

- Koska lain yhtenä tavoitteena vaikuttaa olevan nielujen heikentäminen/vahvistaminen, joita voidaan toteuttaa myös vesistöjä ja soita käyttäen, ehdotamme vesistöjen ja soiden lisäämistä maankäyttösektorien listalle ominaan. Suomen maaperästä noin 1/3 on suota, jota on säännöllisesti otettu käyttökohteeksi, ja Suomessa on lukuisasti järviä ja jokia joiden rannat ovat sekä virkistyskäytön, vedenottokäytön, energiantuotannon, että mm. viljelyn lannoitteiden valumien kohteena. Näin suuria ja merkittäviä osia maastamme ei tule jättää ympäristömme tilaan vaikuttamaan pyrkivän lain sektoreiden "muu maa" luokitteluun, mikäli luokittelussa kuitenkin huomioidaan vähäisempiä maa-aloja ominaan. Ehdotamme maankäyttösektorin uudelleen arviointia.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

15. Laki, joka seuraa ilmastopolitiikkaa eikä niinkään itse ilmastoa, on hieman kyseenalainen. Vähintäänkin tulee varmistaa, että ilmastovuosikertomus kertoo ilmastomme tilasta ilmastollisilla tarkastelujaksoilla, eikä nyt laissa ehdotetulla tavalla. Muutaman vuosikertomuksen luettuani, olen ollut niihin melko pettynyt.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

16. Pohjoinen ilmasto on merkittävän kylmä ja monivuosisikymmeniseltä vaihtelultaan suuri. Kiitämme, että saamelaiset saavat oman ilmastoneuvoston, jonka nimitykset toteutetaan toivottavasti tieteellisten tahojen toimesta. Ehdotammekin lakiluonnokseen, joka nyt mainitsee Ympäristöministeriön olevan vastuussa neuvoston työskentelyn järjestelyistä, lisättäväksi kuka nimittää kyseisen neuvoston edustajat. Esimerkiksi Lapin Yliopisto ja Lapin ilmatieteellinen tutkimuskeskus, sekä Oulun Yliopiston avaruusfysiikan laitos, voisivat yhdessä toimia neuvoston jäsenet nimeävänä tahona. Jäsenistön kokoonpanoon voitaisiin jo laissa varmistaa ainakin oseanografian, paleontologian, geologian, merigeologian, avaruusfysiikan, historian, biologian, dendrokronologian, glaseologian, meteorologian, ym. ilmastoon riittävin tarkastelujaksoin perehtyneiden alojen edustajia.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

17. Ehdotamme, että paneeliin nimitykset toteutetaan jatkossa tieteellisten tahojen toimesta, ja ehdotamme että ilmastolaki selkeytetään kattamaan paneelin raportointi hallituksellemme kaikista

ilmastoomme vaikuttavista tekijöistä. Nyt voimassa olevan lain täysin luonnontieteen vastaisesta rajauksesta on päästävä eroon nopeasti. Ehdotamme lakiluonnokseen lisättäväksi myös varmistuksen ainakin oseanografian, paleontologian, geologian, merigeologian, avaruusfysiikan, historian, biologian, dendrokronologian, glaseologian, meteorologian, ym. ilmastoon riittävin tarkastelujaksoin perehtyneiden alojen edustajien mukanaolosta kansallisessa paneelissamme. Tavoitteena tulee olla hallituksemme laadukas raportointi kaikkien ilmastoon vaikuttavien tekijöiden ajankohtaisesta tilasta, joka edistää viisasta päätöksentekoa maassamme.

Muutoksenhaku (22 §)

18. Muutoksenhaku -pykälä ei saisi rajata muutoksenhakuoikeutta pois luonnontieteen edustajilta tai luonnontiedettä edistäviltä, eikä ilmaston suojelua edistäviltä järjestöiltä, eikä paikallista ympäristönsuojelua / ilmaston suojelua edistäviltä järjestöiltä.

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

6 § Määritelmät

19. "Pykälän 2 kohdan mukaan ilmastonmuutoksella tarkoitettaisiin tässä laissa sellaista muutosta ilmastossa, joka aiheutuu maapallon ilmakehän koostumusta suoraan tai välillisesti muuttavasta ihmisen toiminnasta ja joka ylittää ilmaston luonnollisen vaihtelun vertailukelpoisten ajanjaksojen kuluessa. Määritelmä perustuu YK:n ilmastopaneelin 1 artiklan mukaiseen määritelmään. "

- Ei ole mielekästä kirjata lakiin luonnontieteen vastaista määritelmää, joka rajoittaa Suomen virallisen ilmastopaneelin raportointia poikkeavaksi IPCC:n raportoinnista. Ehdotamme korjaukseksi YK:n sekä IPCC:n julkaisemaa määritelmää:

"Climate change in IPCC usage refers to a change in the state of the climate that can be identified (e.g. using statistical tests) by changes in the mean and/or the variability of its properties, and that persists for an extended period, typically decades or longer. It refers to any change in climate over time, whether due to natural variability or as a result of human activity. "

Vapaasti suomentaen lakimääritelmäksi soveltuvaan muotoon:

"Ilmastonmuutoksella laki viittaa ilmaston tilan muutokseen, joka voidaan tunnistaa (esim. käyttämällä tilastollisia testejä) ilmaston ominaisuuksien keskiarvona ja / tai vaihteluna, ja joka kestää ilmastollisen tarkastelujakson, tyypillisesti vuosikymmeniä tai pidempään. Ilmastonmuutos viittaa mihin tahansa muutokseen ajan mittaan, oli sen syynä sitten luonnollinen vaihtelu tai ihmisen toiminta."

viite: https://unfccc.int/files/press/backgrounders/application/pdf/press_factsh_science.pdf

20. Lausuntomme luonnoksesta kokonaisuutena

Virheiden lukumäärän ja laadun vuoksi, laittaisin harkintaan luonnoksen kirjoittamisen alusta saakka uudestaan, luonnontieteellinen terminologia, Suomen tämänhetkinen hiilinieluna toimiminen, ja ilmastomallien epävarmuus erityisesti Suomen ilmaston tulevaisuuden ennakoimisessa, paremmin huomioiden. Päättäjien ja Suomen kansan tulee saada sellainen Ilmastolaki joka ohjaa ympäristöllemme parempiin ratkaisuihin ja toimintamalleihin, eikä ota roolia luonnontiedettä tai siitä raportointia rajoitavana. Nykymuodossaan luonnos ohjaisi resursseja väärin "päästö"kohteisiin liian nopealla aikataululla, jälkimmäisen ollessa merkittävä mahdollisten kiireessä tehtyjen virhepäätösten edesauttaja.

Ruoho Simo

Ilmastofoorumi ry. - Järjestön puheenjohtaja, opettaja